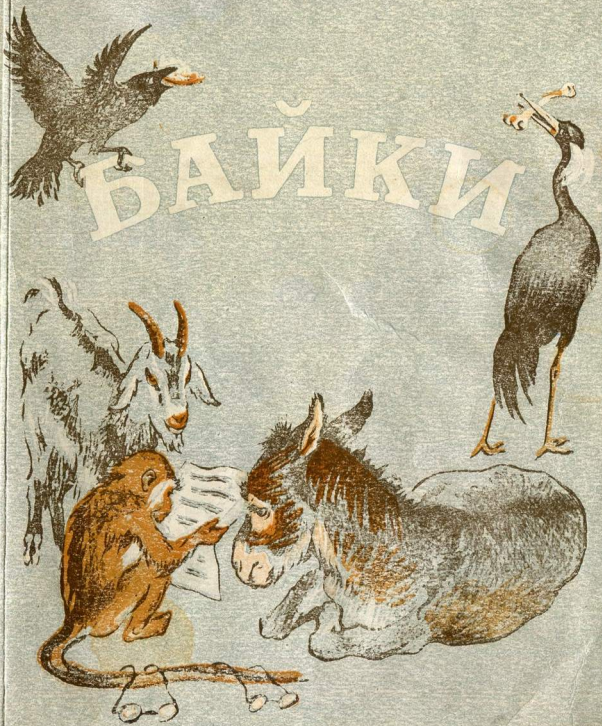

Г. КРИЛОВ

БАЙКИ

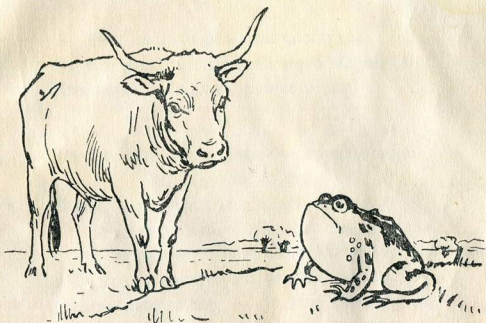
„МОЛОДЬ“

БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

UARTLIB.ORG
UARTLIB@GMAIL.COM

І. КРИЛОВ

БАЙКИ

ВИДАВНИЦТВО ЦК ЛКСМУ „МОЛОДЬ”

КИЇВ 1952

ВОРОНА ТА ЛИСИЦЯ

Вже скільки раз казали миру,
Що влєсливість гідка, та мова марна ця:
Улєсливий завжди зворушує серця.

Вороні якось бог послав був грудку сиру.

Ворона сіла на суку

Й хотіла вже було поспідать до смаку,

Але задумалась, а в роті сир тримала.

В цей час Лисиця тут близенько пробігала.

Враз сирний дух Лисицю зупинив:

Лисиця бачить сир, — Лисицю сир сп'янив.

Вона навшпинечках до дерева підходить,

Вертить хвостом, очей згори не зводить

І ніжно каже, влєслива така:

«Голубко, гарна ж ти яка!

Ну й шийка в тебе, а очиці!

Як розказать, так небиліці!

А пір'ячко яке! Який дзьобок!

І, мабуть, ангельський у тебе голосок!

Благаю, заспівай! А що коли, сестрице,

При отакій красі, ти й в співі чарівниця?

Так ти б у нас була цар-птиця!»

Вороні з лестошів звихнула голова,
Від радощів забилося їй дихання, —
І на привітливі Лисиччини слова
Ворона каркнула шосили з здивування:
Сир випав — зникла з ним і пройда лісова.

ОКЛЯНІ

Давно це було, у давні роки,
І тоді в лісах гуляла ворона,
І тоді в лісах гуляла лисичка,
І тоді в лісах гуляла шосила,
І тоді в лісах гуляла ворона,
І тоді в лісах гуляла лисичка,
І тоді в лісах гуляла шосила,
І тоді в лісах гуляла ворона,
І тоді в лісах гуляла лисичка,
І тоді в лісах гуляла шосила,

СКРИНЬКА

Не раз таки траплялось нам
І труд і мудрість бачить там,
Де варто тільки догадатись,
До справи просто взятись.

Гарненьку Скриньку хтось у майстра роздобув.
Мистецтвом виробу впадала Скринька в очі;
Тією Скринькою всі бавились охоче.
Механіки мудрець туди якраз прибув.
На Скриньку глянув він. «З секретом мусить бути, —
Сказав, — ще й без замка;
Але я вмію її беруся відімкнути;
Не смійтесь нишком із кутка!
Я лиш найду секрет — і Скриньку вам відкрию:
В механіці і я щось, певне, розумію».
От він до Скриньки прикипів:
Вертить її з усіх боків
І голову собі ламає;
То мацає гвіздки, то він скобу торкає.
Тут, на старання це чудне,
Бровою той моргне,
Цей шепчеться, той мовить щось смішне.
До вуха тільки й долітає:

«Не тут, не так, не там!» Механік все шукає.
Потів, потів та врешті вкрай стомивсь,
Од Скриньки відступивсь, —
Не зміг відкрити її, бо справа не ладналась.
А Скринька просто відкривалась.

ЖАБА Й ВІЛ

Раз Жаба, на лужку побачивши Вола,
Сама хотіла з ним огрядністю зрівнятись,

Бо дуже заздрісна була.

Давай пиндючитися, пихкать, надиматись.

«Дивись, кумасенько, чи я йому врівні?»

Говорить подрузі. «Ні, кумонько-квакусю!» —

«Ну, що ж, тепер, дивись, ще більше я роздмуся.

Скажи мені,

Чи не погладшала?» — «Та майже так, що ні». —

«А зараз як?» — «Все те ж». Отак п'ялася, квола,

Йї до того, бачте, врешті справу довела,

Що, не допнувшись до Вола,

З натуги луснула і — охолола.

ВОВК ТА ЯГНЯ

У сильного безсилий винен завсігди:

Багато прикладів з історії ми знаєм.

Та ми історій не складаєм,

А в Байці можемо це розповісти.

У спеку до струмка зайшло Ягня напитись;

І треба ж тут біди лучитись,

Що поблизу тих місць голодний Вовк бродив.

Ягнятко бачить він, і хоче поживитись,

Та він цьому надать законних прав хотів

І каже: «Як, нахабо, смієш ти мутити

Потік цей прохолодний мій,

Напій

Піском бруднити?

За це-бо, далєбі,

Зірву я голову тобі!» —

«Якщо пресвітлий Вовк дозволить,

Насмілюся сказати, що воду в ручаю

На кроків сто я нижче Вовка п'ю;

І гніватися він даремно зволить,

Бо каламутити пиття ніяк не можу я». —

Так це брехня моя?

Негіднику! Звідкіль таке нахабство в світі?

Пригадую, як ти в позаторішнім літі

Зі мною надто грубий був:

Цього я, друже мій, ще не забув!» —

«Та згляньсь, і року ще нема мені від роду»,

Промовило Ягня. «То, певно, був твій брат». —

«Не маю я братів». — «То, може, кум чи сват,

Чи інший хто-небудь із вашого ж бо роду.

Самі ви, ваші пси і ваші пастухи,

Мене б воліли збути,

І шкодите мені ви всі по змозі всюди:

Та розквітаюся я за ваші всі гріхи!» —

«Ах, чим же винен я?» — «Мовчи, гоноровисте!

Чи час тут розбирати провини всі, щеня?

Ти винен тим уже, що захотів я їсти».

Сказав — і в темний ліс Вовк поволів Ягня.

МАВПИ

Хто з розумом щось переймає, той, звісно, може

Для себе користь відшукать;

А по-дурному переймаєть —

І крий нас, боже, як негоже!

Я приклад наведу цьому з країв чужих.

Хто бачив Мавп, той, певно, знає,

Як жадібно все Мавпа переймає.

Так в Африці, де завжди сила їх,

Велика згряя Мавп сиділа

На дереві густім, на вітті, на сучках,

І на ловця дивилась заціміло,

Як по траві кругом качався він в сітях.

Кумася кожна тут кумасю штовх у плечі,

Її такі заводить речі:

«Погляньте-бо на молодця!

Цим витівкам його либонь нема кінця!

То він метнеться,

А то зігнеться,

То, мов на сміх,

Весь так зів'ється,

Що не побачиш рук і ніг,

Невже ж то ми не витівниці, —

Та, леле! навіть ми таких не втнемо штук!

Подруженьки-сестриці!

Коли б то й нам дійти таких наук.

Та вже він доскочу, мабуть, себе натішив;

От-от піде, тоді ми враз!..» Дивись,

І справді він пішов, а сіті їм облишив.

«Що ж,—кажуть Мавпи тут,—подружки, не барись,—

Мершій дододу гратись!»

Красуні долі — скік! А там внизу лежить,

Розкинута в траві, міцна, дебела сіть.

І ну вони стрибати в ній, качатись,

І кутатись, і загортатись;

Пищать, кричать — забава хоч куди!

Та от гляди,

Прийшла напасть їм з сітки вириватись.

Ловець тимчасом їх стеріг.

Побачив, що пора — і до гостей з мішками,

Заскочив нагло їх.

Вони тікать — втекти ж ніхто не міг.

І всіх побрали їх руками.

МАВПА ТА ОКУЛЯРИ

У старості слаба на очі Мавпа стала;

А від людей вона чувала,

Що в ваді цій нема великої біди,

Лиш окуляри заведи.

Тож їх з півдюжини собі вона дістала,

Та й вертить ними так і сяк:

То їх до тім'я тисне, то на хвіст наниже,

То їх понюхає, то їх полиже;

Не діють все ж вони ніяк.

«Тьфу, шезніть! — каже Мавпа. — Дурень той, як пень,

Хто людських слуха теревень:

Про окуляри все збрехали;

Добра й на четь немає в них!»

І Мавпа тут з досади та з печалі

Об камінь так шкварнула їх,

Що тільки скалки заблищали.

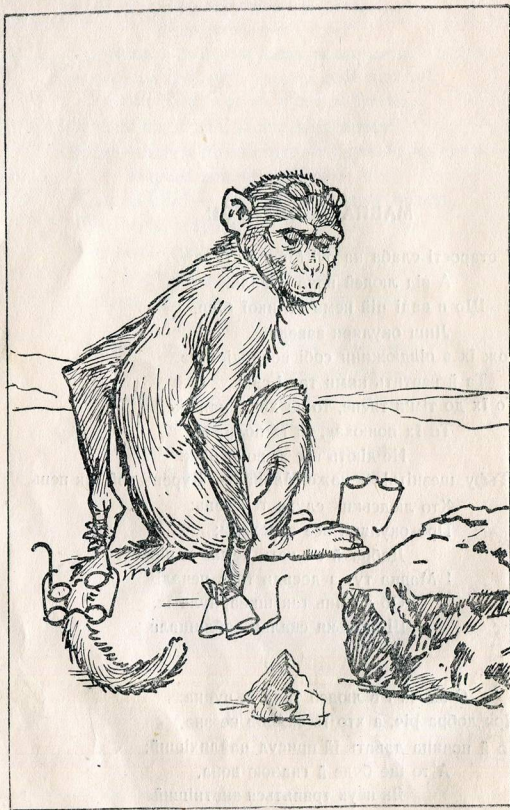
Є вдача і в людей така ж чудна:

Хоч добра річ, а хто її як слід не зна,

То й почина давать їй присуд найлихійший;

А то ще буде й гнаною вона,

Як неук трапиться знатніший.

ВОВК НА ПСАРНІ

Вовк, думавши вночі зайти в вівчарню,
Попає на псарню.

Весь псарний двір схопивсь як стій.
Зачувши близько так злодюгу лісового,
Гвалтують пси в хлівах і рвуться всі до нього:

«Хлоп'ята! Геї! — псарі кричать, — розбій!»

І браму замкнено мерщій,

За хвилю псарня пеклом стала.

Всі збіглись: той з дубцем,

Той з бардашем.

«Вогню! — кричать, — вогню!» Прийшли з вогнем.

Мій вовк сидить, оскирившись зухвало,

Забивсь в глухий кут, наїжив шерсть горбом,

Очима начебо усіх би з'їв гуртом;

Та бачачи, що, певно, все пропало

І, мабуть, треба під кінець

Розрахуватись за овець, —

Пустивсь мій молодець

В переговори,

І мовив так: «До чого, друзі, весь цей шум?

Таж я ваш давній сват і кум,

Прийшов миритись з вами я. Пошо докори?

Забудьмо давнину, зробімо спільний лад!

А я, не тільки вам чинить не буду втрат,

Ще й боронити буду овечат,

І словом вовчим обіцяю,
Що я...» — «А далі річ моя, —
Тут Вовка Ловчий зупиня. —
Ти сірий, бач, та сивий я,
І вовчу вашу вже давненько вдачу знаю.
Отож я звичай маю теж:
З вовками згоди ти ніколи не дійдеш,
Покіль з них шкуру не здереш!»
І миттю гончаків пустив на нього зграю.

БАБКА ТА МУРАШКА

Жвава Бабка степова
Літо красне проспівала;
І незчулась, як настала
Холоднеча зимова.
Снігом поле замітає;
Вже тих світлих днів немає,
Як між листям їй густим
Був готовий стіл і дім.
Зникло все: у дні холодні
Голод, злидні настають;
Співу Бабки вже не чує:
Та й кому на думку йдуть
Ті пісні в часи голодні!
Зла журба її гризе,
В мурашник вона повзе:
«Не відмов, Мурашко мила!
До весни прожить несила,
Зглянься на вид нужденний мій,
Нагодуй і обігрій!» —
«Кумо, кинь-бо жартувати:
Влітку чом було не дбати?»
Відмовля Мурашка їй.
«Та часу не доставало.
В моріжках м'яких у нас

Співи, жарти повсякчас,
Що аж душу поривало!» —
«А, так ти...» — «Та я завжди
Те й робила, що співала». —
«Ти співала? добре дбала:
Потанцюй тепер піди!»

БРЕХУН

Вернувшись з посвітніх мандрювань,
Якийсь панок (а може, й цілий пан)
Пішов з приятелем в проходку геть по полю,
І розхвалився-таки вволю,
Де він у світі побував;
Та — знай — до всього докладав
Брехні чимало у придачу:
«Ні, — каже, — те, що я видав,
Уже й до суду не побачу!
Ну, що отут у вас за край?
То холодно, то дуже парно,
То сонце аж сліпить, а то вже надто хмарно.
Он там, так просто рай!
Згадать, так серденьку поруха:
Ні світла, пак, не треба, ні кожуха:
Не знаєш, далєбі, що то й за ніч смутна,
І цілий божий рік одно тобі — весна.
Ніхто не сіє там, ні оре, ні боронить,
Проте лиш подивись, що там росте і родить!..
Та от, до прикладу, що бачив в Римі я?
Ну, огірок! Ох, матінко моя!
І досі я не стяплюсь з його міри...
Завбільшки був... та ти не поймеш віри...

Йй-богу, наче та гора;
Коли брешу, хай хрест скара! —
«Та що й казати! — приятель одмовляє, —
Яких чудасій, пак, на світі не буває?
Не всякий тільки добача.
От і тепер, скажу тобі правдиво,
Надходимо до дивного ми дива,
Якого ти ніде не зустрічав.
Ген через річку міст: чи бачиш ти, чи ні?
Нам через нього йти, — зовсім непоказний,
А має дивну він природу:
Ну, жоден брехунець по ньому не пройде,
Й до половини не дійде,
Як сторчака й шубовсне в воду;
Хто ж і разу не клав брехні —
Тому безпечно й возом бігти!» —
«А в річці глибоко чи ні?» —
«Та треба плавать добре вміти...
Так-так! Усяко є на світі,
І див, як в решеті дірок!
Хоча твій римський огірок
І здоровенний, пане-брате...
Адже, здається, як гора?» —
«Ну, може, й меншим визира,
А таки буде з цілу хату!» —
«Ну, все ж, пак, чудо, хоч і так.
Одначе, як по правді дбати,
То можна і містка до його порівняти:
Бо ні один брехливий неборак
Не зважиться ступить туди ногою...
Та от — хай візьме мене грець!
Хоч розпитай усіх, — таки цей рік весною
З його втопивсь писака та кравець.
Запевне, огірок і з хату предивненький, —

Якщо немає тут брехеньки...» —
«Ну, бач, і диво не яке!
Ти, пак, завваж, які там хати?
Чи можна ж їх до наших прирівняти?
Все побудовано манісіньке таке,
Що ані сісти, ані стати,
І в хатці тісно буде й двом!» —
«Нехай і так! А все ж кругом
Такого дива не чували,
Щоб двоє в огірку сідали...
Але й наш міст який? Признай!
Що ні один брехун на його й не ступай,
Бо так мерщій і гелпе в воду!
Хоч огірок твій диво див...» —
«Послухай-но! — Брехун тут перебив, —
Чим на місток йти, шукаймо краще броду!»

ЗАЄЦЬ НА ВЛОВАХ

Зібравши гурт великий свій,
Ведмедя звірі упіймали;
У чистім полі розідрали —
І нум ділить мерщій,
Кому що доведеться.
І Заєць до вушка ведмежого крадеться.
«Ба, куций, стій! —
Кричать йому, — а ти з якого краю?
Тебе ніхто на вловах не стрічав». —
«Ну, братці! — Заєць одказав, —
Та з лісу ж хто — хіба не я його лякав
І вам пригнав у поле з гаю
Сердечного друга!»
З хвалька такого хоч було всім дуже смішно,
Але ж здалося так потішно,
Що Зайцеві дали шматок ведмежого вушка.

Хоч над хвальками і сміються,
Все ж часто у дільбі їм пайки дістаються.

ЩУКА І КІТ

Біда, як пироги та стане швець ліпити,
А пекар чоботи робити:
Не буде з справи в них пуття.
Та вже й примічено з життя,
Що хто до ремесла чужого братись любить,
Той найупертіший між інших горохтій:
Він краще справу всю погубить,
Ладен мерщій
Смішним для світу стати,
Ніж у людей, що мають досвід свій,
Розумних часом слів послухать чи спитати.

Зубату Шуку потягло
Узятись за котяче ремесло.
Не знаю: заздрістю її лукавий мучив,
Чи, може, їй так рибний харч докучив?
Та заманулось лиш Кота їй попросити,
Щоб на облаву взяв її з собою
Мишей в коморі половить.
«Чи ти ж бо справиш з роботою такою? —
Васько став Щуці говорити. —
Не осоромся, кумо, будь ласкава:

Недарма ходить слава,
Що мастака боїться справа». —
«Ет, куме, миші що? Ба, здивувать хотів:
Та ми ловили і йоршів». —
«Ходімо ж, в добрий час!» Пішли, засіли.
Натішивсь Кіт, наївся всмак,
І йде куму провідать неборак;
А Шука, ледь жива, не здишеться ніяк, —
І їй щурі хвоста од'їли.
Уздівши, що кумі таки не до облав,
Кум підібрав її та й поволік у став.
Та й діло! Взнала Шука,
Яка наука:
То ж треба пам'ятать
І на мишей не полювать.

ПІВЕНЬ І ПЕРЛИНА

Раз Півень грібся в купі гною
Й знайшов Перлове Зернятко сяйне
І каже: «Іч, яке дрібне!
Пуста річ над пустою!
Дарма так дорого їх звикли цінувать!
А я б радніший був, по правді-бо сказать,
Зернятку ячному: хоч не таке вже дивне,
Та тривне».

Отак і в неуків отих:
Що їм не до тямку, то все пусте у них.

ВАЛКА

Горшки господар віз,
З гори конята з ними бережно ступали.
Та от, спинивши валку всю на перевалі,
Господар став спускати легенько перший віз.
І добрий кінь чи не крижми його поніс,
Щоб віз не полетів в долину.
А зверху молода шкапина
Коня осміює та гудить сяк і так:
«Хвалений кінь, яке, бач, диво,
Дивіться: клешняє, мов рак;
Ну, от спинивсь чомусь; бере навкіс! та криво!
Сміліш бігцем! Спинився знов!
А тут ліворуч би пішов
Осел! Аби ж тягнув на верховину,
Або в нічну годину,
А то з гори і білим днем!
Дивитись нестає терпіння!
Возив би воду вже, коли нема уміння!
Сюди-бо глянь, як ми махнем!
Я не потрачу ні хвилини,
Буде за мить візок в долині!»
І, вигнувши хребет і розгойдавши віз,
Шкапина з возом рушила вниз;
Однак з гори не встигла добре стати,

Як віз почав на конячину напирати —
Пі штовхає взад, убік; і вже за мить
Конячка бідна із гори летить
На славу;
Трясуть візок і поштовхи й стрибки.
Горшки
Гримлять чимдуж, із возом — бух в канаву!
Зостались тільки черепки!

І люди інколи когось огудять вміло:
Погано діє хтось, здається нам.
Коли ж робити станеш сам,
Виходить — курям сміх — не діло.

СЛОН НА ВОЄВОДСТВІ

Хто дужий та значний,
Але дурний,
То шкодить часом він у доброті своїй.

Був воевода Слон у хащі лісовій.
Здається, що слони з розумної породи.
Та хоч воно в цьому признатись шкода,
Наш Воевода¹
В рідню — гладкий,
А розумом — слабкий,
Хоч мухи він не скривдив ненароком.
От впало Воеводі в око —
Заяву від овець надіслано в Приказ²:
«Що от, мовляв, вовки здирають шкіру з нас».
«Розбій, — волає Слон, — негайно до розплати!
Хто дозвіл дав вам грабувати?»
Вовки йому на те: «Зласкався, наш отець!
Згадай, це ж ти нам чинш легенький
Усім на козушки дозволив взяти з овець,
А що кричать — це рід їх, бач, дурненький:

¹ Воевода — начальник війська, округа або міста на древній Русі.

² Приказ — урядова установа в старі часи.

З них всього припаде з сестри по шкірці знять,
Та й те, диви, шкода віддати». —
«Ну, тож-то! — Слон їм промовля, — вважайте!
Неправди я не потерплю й на мить.
По шкірці — хай уже — здирайте,
А більше й волоска з них не беріть».

СЛОН І МОСЬКА

По вулиці Слона водили
Для показу, видать.
Як звісно, в нас з Слонів привикли дивувать, —
І за Слоном багато гав ходило.
Звідкіль тут не візьмись, назустріч Моська їм.
Побачила Слона, та й ну до нього братись,
Скавчать, і верещать, і рвуться:
Ну, так і лізе в бійку з ним.
«Сусідко, та покинь страмитись, —
Чи то ж тобі з Слоном, — їй Шавка каже,— битись?
Дивись, ти вже хрипиш, а він собі все йде,
Бреде
І на твій дикий крик він зовсім не зважає». —
«Ат! — Моська їй відповідає, —
Та це ж мені і духу додає,
Що зовсім я без бою
Стать можу забіякою лихою.
Хай пси говорять між собою:
«Ну й Моська! Дужа, знать, вона,
Що бреше на Слона».

КІТ ТА КУХАР

Якийсь-то Кухар-письмачок
Побіг з кухарні у шинок
(Він богомольний був, і саме в тому часі
Прийшлося випити за упокій кумасі),
А дома пантрувать м'ясин
Кота лишив.
Вернувсь — і, матінко! Аж вдарив його піт!
Скрізь на долівці недогризки,
А за барилом, коло миски,
Вже над печеним мурка Кіт!
«Ач, ненажеро, лиходій! —
Почав йому тут Кухар дорікати, —
Так, так, на тебе кидай хату,
Так отакий ти вартовий!
Чи ж то не сором, га? Та стін би постидивсь,
Як не людей! І де ти уродивсь,
З якого колла був твій батько?
(А Кіт одно — трощить та умина курчатко).
Гай, гай! Шкідливий, а старий!
Не мав від мене ти наруги,
Тебе в зразок я ставив другим,
А ти... побий тебе лихий!
Тепер вже вибачай, — усі почнуть мовляти:
«Кіт Васька злодій, курокрад!»

І кожен, вір, що буде рад
Катюгу-злодія лозиною зайняти
Не то з кухарні, а й за двір!
Він — хижий вовк, він — лютий звір,
Лиха чума! Хай все його минає!»

(А Васька слуха та вминає).

Тут слово за слово, і Кухар красномовний
Ні краю ні кінця не міг дійти у слові!

А поки він галасував,
Кіт Васька все-печене вклав!

А я б сказав такому дурнослові:
«Ніж язиком горох товкти,
Було б не кядать стерегти
Печеного Котові!»

ГУСИ

Лозиною гнучкою

Мужик Гусей на продаж в місто гнав;

І всяк, це бачивши б, сказав,

Не дуже чемно він гусей вгощав лозою:

По бариші в цей день він на базар спішив

(А де про копійчину йдеться,

Не гусям там лише, а й людям достається).

Мужик нічим не завинив;

Та Гуси іншеє про себе міркували

І, стрівшись з дорожнім на шляху,

Так Мужикові дорікали:

Що гірше є за долю гусячу лиху?

Мужик до нас зневагу має,

І нас, неначебто простих Гусей, ганяє;

А не збагне того, невіглас цей,

Що нам слід шану віддавати;

Що наш славетний рід пішов від тих Гусей,

Яким вдалося Рим колись урятувати!¹

Там навіть дні в їх честь установив народ!» —

«А ви за що ж ото схотіли нагород?»

Спитав дорожній їх. «Та наші предки...» — «Знаю,

І все читав: та відати бажаю,
Самі ж то ви корисні чим?» —
«Таж предки врятували Рим!» —
«Все так, що ж ви являєте собою?» —
«Ми? Нічогосінько!» — «Що ж доброго в вас є?

Облиште предків ви в спокої:

Ім світ належне, віддає;

Ви ж для печені годні лиш смачної».

Цю байку можна ще й не так би з'ясувать —
Та щоб гусей не дратувать.

¹ Існує старовинна легенда про те, що колись на Рим напав ворог і вночі таємно оточив місто. Гуси почули наближення ворога і своїм гелготом попередили про небезпеку.

КВАРТЕТ

Вигадниця Мартишка,
Осел,
Козел

Та клишоногий Мишка
Затіяли Квартет заграть.

Дві скрипки, ноги, бас і альт¹ дістали

И під липу в лузі посідали,
Щоб світ мистецтвом чарувать.

Ударили в смички, — ладу ж дарма шукать!
«Стій, братця, стій! — кричить їм Мавпа,—постривайте!
Хіба заграєм так? Інакше посідайте.

Ти з басом, Мишечко, сідай проти альта,
Я, прима, сяду проти втори²;

Тоді вже буде музика не та:
У танець підуть ліс і гори!»
Знов сіли, почали Квартет;

А діло все не йде вперед.
«Стривайте ж, я знайшов секрет, —

Кричить Осел, — усе в нас піде ладом,
Як поряд сядем».

Послухали Осла, поважно сіли в ряд;
А все-таки Квартет не йде на лад.

¹ Бас і альт — струнні музичні інструменти.

² Прима—перша скрипка в оркестрі; втора—друга скрипка.

Ще гірше, ніж раніш, пішли між ними чвари
І свари,

Кому і як сидать.

Припало Солов'ю якраз там пролітать,
До нього всі вдались, як до свого спасіння:

«Будь ласка, — мовили, — таж наберись терпіння,

Допоможи Квартет улаштувать,
І ноти й інструмент зуміли ми дістать,

Скажи лиш, як сидать!»

«Щоб быть музикою, потрібне тут уміння

Та трохи тонших би ушей, —

Ім одмовляє Соловей. —

Тож, як сидати — сварки марні,

Бо з вас музики незугарні».

ЛИСТЯ И КОРІННЯ

У літню безгомінь,

Прославши по долині тінь,

Листки на дереві з зефірами шептались;

Хвалили густоту, зелений колір свій,

І все отак зефірам вихвалялись:

«Хіба не ми прикраса всієї долини цій?

Це ж нами дерево і пишне й кучеряве,

Розложисте та величаве.

Яке було б воно без нас? Ну, право,

Хвалить себе ми можемо без гріха!

Це ж ми від спеки пастуха

І подорожного в тіні густій ховаємо!

Це ж ми красою в ці краї

Пастушок танцювати закликаємо!

У нас і на світанку й пізно солов'ї

Висвистують пісні свої,

Та й ви, зефіри, днями

Не розлучаєтеся з нами». —

«За це сказати можна тут спасибі й нам», —

Ім голос відповів із-під землі несміло.

«Хто сміє говорити з нами так зухвало!

Ви хто такі там,

Що з нами грубо сперечатись стали?»

Листки на дереві гуртом залопотали.

«Ми ті, —
Ім знизу одказали, —
Що, риючись ось тут у темноті,
Годуем вас. Невже ви не пізнали?
Ми є коріння тих дерев, що вас кохали.
Красуйтеся в добрий час!
Та пам'ятайте лиш різницю поміж нас:
Що нової весни лист новий розів'ється;
Якщо ж коріння ізведеться, —
Не стане дерева, ні вас».

ЛЕБІДЬ, ЩУКА І РАК

Де згоди доброї в товаришів нема,
До діла братись там дарма,
Бо вийде, далекі, не діло, тільки мука.

Раз якось Лебідь, Рак та Щука
Везти з вагою віз взялись,
І в нього троє всі мерщій впряглись.
Шосили смикають, — та ба, немає ходу!
Воно, здавалось би, і не який тягар:
Та Лебідь рветься аж до хмар,
Рак сунеться назад, а Щука тягне в воду.
Хто винен серед них, хто ні, — судить не нам,
А тільки віз і досі там.

ЛЕВ НА ВЛОВАХ

Собака, Лев та Вовк і Лис
В сусідах проживали.

Отож колись

Вони зійшлись

Та й договір собі уклали:

Щоб спільно звірів полювать

І що ввіймається, всім рівно роздавать.

Не знаю, як уже такий випадок стався,

Що Лисові олень ввіймався.

Скликає друзів Лис ту ж мить,

Щоб здобич йшли вони ділити:

Та й непогана здобич тая!

Прийшли, прийшов і Лев; він кігті випускає

І, поглядаючи на спільників тих трьох,

Ділити починає.

І каже так: «Ми, братця, вчотирьох. —

Тоді начетверо оленя роздирає: —

Давайте-но почнем! Ділити буду я:

Частина ця моя —

Така умова;

Ось що, як Лев, беру, не скажеш тут і слова;

А ця мені за те, що з вас найдужчий я;

Цієї ж лапою хай тільки хто торкнеться,

Той більш не підведеться».

ДЕМ'ЯНОВА ЮШКА

«Сусіде, світе мій!

Будь ласка, призволяйся». —

«Сусіде, ситий я по горло». — «Та налий

Ще мисочку, не відмовляйся!

Йй-богу, юшечка на славу, накипна!» —

«Я три тарілки з'їв». — «А, годі, теж робота!

Була б лише охота, —

То на здоров'я: їж до дна!

От жирна юшка! От смачна:

Неначе янтарем покрилася вона.

Утіш же, милий мій дружочок!

Ось лящик, потрохи, чечуги ось шматочок!

Ну, ще ж, хоч ложечку! Та кланяйся, жона!»

Так пригощав сусід Дем'ян сусіда Фоку,

І не давав йому ні спочиву, ні строку;

А в Фоки піт давно уже дощем стікав.

Проте іще одну тарілку він узив:

Збирає вже останні сили

І — внідає всю. «От друга я люблю! —

Сказав Дем'ян, — зате чванливих не терплю.

Ну, виїж хоч іще тарілочку, мій милий!»

Ледь Фока не зомлів;

Хоч юшку він любив, та від біди — без слів,

Вхопивши хапко
Очкур і шапку,
Ногами лиш залопотів —
І більш він до Дем'яна не ходив.

ЛЕВ ТА ЛИСИЦЯ

Лисиця бачила дива,
Та, Лева стрівши, лишилась ледь жива.
А згодом Лев назустріч знову їй попався,
Та не такий страшний тепер він здався.
А втретє підійшла,
Лисиця вже сама й розмову почала.

Отак ми боїмось другого,
Поки не звикнемо до нього.

СЕЛЯНИН І ЗМІЯ

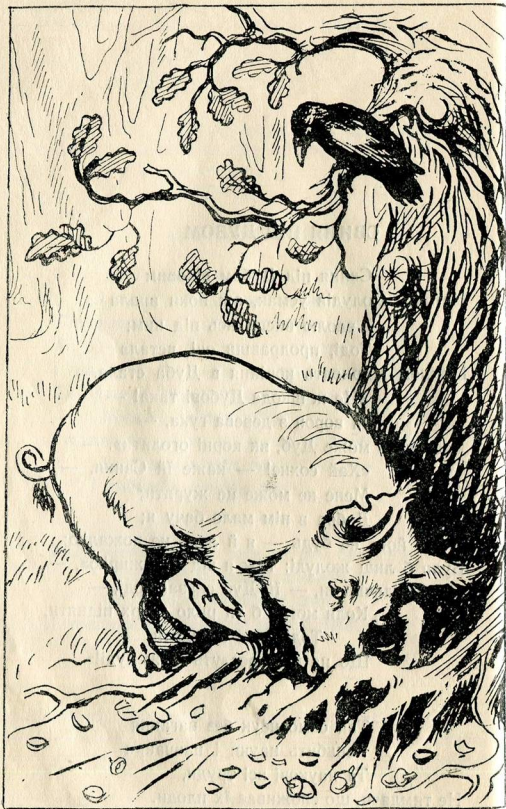
До Ратая вповзла Змія
І каже: «Нум, сусідо, жити в згоді!
Тепер мене тобі вже стеретися годі;
Ти бачиш, що зовсім інакша стала я
І шкіру — вір-не-вір — ще навесні змінила».
Та мужика Змія запевнить не зуміла.
Мужик схопив обух
І каже їй: «У шкірі, може, й зміна,
Та вдача в тебе все ж змііна».
І вибив із сусідки дух.

Коли зневірितись в собі ти дав причину,
Як хочеш ти мінйя личину:
Не вкриєш ти гріхи свої,
І трапиться тобі таке, як тій Змії.

СВИНЯ ПІД ДУБОМ

Свиня під Дубом віковим
Наїлась жолудів усмак, аж поки впала
І вволю виспалась під ним;
Тоді, продравши очі, встала
І рилом підривать коріння в Дуба стала.
«Це ж шкода Дубові така! —
Йй ворон з дерева гука, —
Засохнуть може Дуб, як корні оголити». —
«Хай сохне! — каже їй Свиня. —
Мене не може це журити;
Добра в нім мало бачу я;
Повік його не будь — я й ледь не пожалюю;
Були б лиш жолуді: тож я від них жирію». —
Яка невдячна ти, — їй Дуб сказав тоді, —
Коли могла б ти рило вверх підняти,
Тоді було б видати,
Що на мені ростуть ці жолуді!»

Так само неук без вагання
Ганьбить науки і навчання
Та наукові всі труди,
Не тямлячи, що споживає їх плоди.

ЛИСИЦЯ ТА ОСЕЛ

«Розумна голово, скажи, ти звідкіля?»
Лисиця, стрівшисься з Ослом, його спитала.

«Від Лева шойно я!

І де-бо, кумо, сила та його пропала?
Бувало зареве, так стогне ліс кругом,

І я без пам'яті бігом
Світ заочі тікав від клятої бенері;
А в старості, безсилий і плохий,

Худий такий,
Колодою валяється в печері.

Такий він кволий став.
Що весь до нього страх пропав.
Цим він гріхи свої спокутав перед нами!
Помстився кожен тут, хто поуз Лева брів,

Хто як хотів:
Хто зубом, хто рогами...» —
«Ти ж зачепити Лева, звісно, не посмів?»

Осла Лисиця зупиняє.
«Овва! — Осел відповідає, —
І я його хвицнув! І я його огрів, —
Ослячі хай копита пам'ятає!»

ЩУКА

На Шуку хтось у суд доніс:
Від неї, мов, життя нема нікому;
Заяв набралось цілий віз,
І скоро лиходійку, всім відому,
На суд в великих ночвах принесли.
А судді поблизу збирались:
Іх недалечко тут пасли;
Іх імена в архіві¹ списані zostались:

Були то два Осли,
Старенькі Шкапи дві, та два чи три козли;
Для нагляду ж за ними, як годяться,
У прокурори їм призначена Лисиця.

А чутка вже пішла у світ,
Що Щука слала риб Лисиці на обід;
І суддям теж доводилось про це чувати.

Хоч справу хтілося зам'яти враз,
Та ба, незручно якось вийшло на цей раз.
Що ж діяти? Прийшлось-таки писать Указ
Про те, що винну, бачте, треба покарати

І на страх другим — повісить на гаку.
«Шановні судді! — тут Лисиця їм сказала. —
Повісіть мало, кару я таку б застосувала,

¹ Архів — установа, де зберігаються старі документи, листи, рукописи та інші матеріали.

Якої ще незнано в звірів на віку:

Щоб всіх злочинців настрахать, — нехайно

Її втопить у річці». — «Надзвичайно!» —

Гукнули судді, й засудили одностайно,

І Шуку кинули — в ріку!

СОБАКА Й КІНЬ

В одного селянина служачи,

Собака із Конем якось змагались стали.

«Чи ба! — Барбос говорить, — пан який... мовчи!

Про мене, й зовсім з двору хай тебе б прогнали.

Ну, що таке: возить або орать!

Про те, щоб ти зугарен був, — щось не чувать.

Чи можна ж бо тобі рівнятися зі мною?

Ні вдень, ані вночі не знаю я спокою:

Коло отари вдень я бігаю, сиджу,

Вночі ось хату стережу». —

«Звичайно, — Кінь йому, — розумний ти,

Ведеш ти річ правдиву,

Але — коли б то не орав я живу,

То нічого було б тобі тут стерегти».

ВОДОСПАД І СТРУМОК

Кипучий Водоспад, що з скель крутих спадав,

Цілощому струмку зухвало так сказав

(Той ледве-ледве був помітний під горою,

Одначе мав велику шану у людей) :

«Не дивно це? Малий і бідний ти водою,

А в тебе що не день, — повнісінько гостей?

Звичайна річ, коли йдуть мною любоватись;

Навіщо ж ти їм?» — «Лікуватись», —

Струмок сказав на голос цей.

ЗОЗУЛЯ Й ПІВЕНЬ

«Як, любий Півнику, співаєш ти чарівно!» —
 «Зозуленько, не згірше й ти, —
 Виводиш плавно так та рівно:
 Співачки кращої у лісі не знайти!» —
 «Тебе, кумасю мій, вік слухать я готова». —
 «А ти, красуне, забожусь,
 Замовкнеш на хвилину — не діждусь,
 Коли заллешся знову...
 Відкіль такий береться голосок?
 Тонкий і чистий, як струмок!..
 Такі усі ви, невеличкі зроду,
 А спів — куди там солов'ю!» —
 «Спасибі, кумоньку, за похвалу твою!
 Та й ти ж співочу маєш вроду:
 Куди там райським тим пташкам!»
 Тут горобець до них цвірінкнув: «Годі вам!
 Як не хвалить себе, а я міркую, —
 У вас обох поганий смак...»

За що ж, питаєте однак,
 Зозуля Півня хвалить так?
 За те, що хвалить він Зозулю.

З М І С Т

Ворона та Лисиця. — Переклад М. Терещенка . . .	3
Скринька. — Переклад Т. Масенка	6
Жаба й Віл. — Переклад В. Бичка	8
Вовк та Ягня. — Переклад М. Терещенка	9
Мавпи. — Переклад М. Пригари	11
Мавпа та Окулярі. — Переклад Є. Кротевича	13
Вовк на царні. — Переклад М. Пригари	15
Бабка та Мурашка. — Переклад Ф. Скляра	17
Брехун. — Переклад М. Старицького	19
Заець на влогах. — Переклад П. Сліпчука	22
Шука і Кіт. — Переклад Д. Білоуса	23
Півень і Перлина. — Переклад М. Терещенка	25
Валка. — Переклад М. Стельмаха	26
Слон на воеводстві. — Переклад М. Пригари	28
Слон і Моська. — Переклад Є. Кротевича	30
Кіт та Кухар. — Переклад М. Старицького	31
Гуси. — Переклад Ф. Скляра	34
Квартет. — Переклад Ф. Скляра	36
Листя й Кориння. — Переклад П. Сліпчука	39
Лебідь, Шука і Рак. — Переклад М. Рильського	41
Лев на влогах. — Переклад А. Хуторяна	42
Дем'янова юшка. — Переклад О. Новицького	43
Лев та Лисиця. — Переклад С. Воскресенка	45
Селянин і Змія. — Переклад М. Пригари	46
Свиня під Дубом. — Переклад Є. Кротевича	47
Лисиця та Осел. — Переклад М. Терещенка	49
Шука. — Переклад С. Воскресенка	51
Собака й Кінь. — Переклад П. Тичини	54
Водоспад і Струмок. — Переклад П. Сліпчука	55
Зозуля й Півень. — Переклад М. Шеремета	56

ДЛЯ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ілюстрації художника А. БАЗИЛЕВИЧА

Обкладинка художника Г. ГЛИСМАНА

Редактор В. Струтинський
Художній редактор А. Широков
Технічний редактор Г. Мороз
Коректор М. Видиш

И. А. Крылов. Басни
(На українском языке)

БФ 04428. З'яно до набору 22. IX 1952 р. Підписано до друку
13. X. 1952 р. Друк. арк. 3,75. Обл.-вид. арк. 1,82
Формат паперу 54x84¹/₁₆. Зам. № 3149. Тираж 75000. Ціна 65 коп.

Дрогобицька обласна друкарня м. Дрогобич.

Переклад з російської

ДО ЧИТАЧІВ

*Відзиви на цю книгу просимо надсилати на
адресу: Київ, вул. Воровського, 22, Видавництво
ЦК ЛКСМУ «Молодь», масовий відділ.*